

системи. За цей період на кафедрі було виконано понад 20 дисертацій. Серед учнів професора Є.П.Цвєтова є викладачі Буковинської медакадемії, які й нині плідно працюють у хірургічній галузі (доц. Г.П.Шамрей); професор М.Л.Кернесюк працює в Російській Федерації, де керує кафедрою топографічної анатомії та оперативної хірургії, а професор Р.І.Поляк нині на заслуженому відпочинку. Професор Є.П.Цвєтов був людиною енциклопедичних знань, які з відкритою душею дарував своїм учням і колегам. З-під його пера вийшло чимало цікавих і корисних монографій: "Пластика мочевого пузьря отрезками тонкой кишки" (1960), "Топографическая анатомия верхней конечности" (1963), "Топографическая анатомия нижней конечности" (1963), "Техника усечения и реплантации конечностей" (1973), "Рентгеноанатомия брюшной полости и ее органов" (1974) та ін. Наукова спадщина і талант професора Є.П.Цвєтова – приклад для нинішніх та прийдешніх поколінь.

УДК 611.018:61(07)

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ВІЗУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ГІСТОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

К.С.Волков, О.П.Андрійшин, А.В.Доббуш

Тернопільська державна медична академія ім. І.Я.Горбачевського

На кафедрі гістології, цитології та ембріології Тернопільської медакадемії на практичних заняттях та при самостійній підготовці студентів широко використовується система візуального аналізу гістологічних препаратів (СВАГП), яка складається із світлового мікроскопа, відеокамери, комп'ютера та телевізора. На екрані телевізора, з'єданого з відеокамерою, можна демонструвати зображення гістологічних об'єктів одночасно багатьом студентам. СВАГП дає змогу пояснювати їх структурні елементи перед самостійним вивченням гістопрепаратів студентами за допомогою світлових мікроскопів. Для такого перегляду можна використовувати унікальні препарати, використання ж СВАГП робить їх загальнодоступними для вивчення на практичних заняттях і при самостійному опрацюванні студентами окремих розділів гістології. Комп'ютер дозволяє розглядати і зберігати зображення мікропрепаратів. Роздруковані кольорові світлинки використовуються для навчального процесу. Для самостійної роботи студентів і контролю засвоєння студентами матеріалу з різних розділів предмету та перевірки практичних навичок з "читання" гістологічних мікропрепаратів варто використовувати так звані "німі" зображення із цифровими позначеннями. Використання СВАГП дає змогу на сучасному рівні ілюструвати і пояснювати матеріал, а також контролювати знання сту-

дентів. Цю систему можна широко використовувати на практичних заняттях і в позааудиторний час.

УДК 616-018+807.1]:378.14

ІНТЕГРАЦІЯ КУРСІВ ГІСТОЛОГІЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ГІСТОЛОГІЇ

Т.С.Громоковська, Т.В.Тітєвська

Запорізький державний медичний університет

З метою вдосконалення вивчення гістологічних термінів та кращого їх засвоєння всі терміни навчального курсу з гістології та ембріології поділені за мовними ознаками на три групи. Перша група – українські за походженням терміни (ядро, трубочка), друга група – латинські за походженням терміни, що побудовані за принципами латинської граматики (annulus rogi, caput spermatozoidi), третя група – українські терміни, отримані через пряму транслітерацію відповідних латинських (пронефрос, бластула, геном). Навчальна програма з латинської мови не передбачає вивчення термінів третьої групи на практичних заняттях, тому ми впродовж 3 років пропонуємо вивчати цю тему студентами 1 курсу (1 семестр) медичного факультету самостійно. Всі терміни 3 групи поділені на: а) терміни, створені за допомогою суфіксів (ендоцитоз – екзоцитоз, гіпохромний – гіперхромний); б) терміни, створені за допомогою суфіксів, серед яких найбільш поширені суфікси іменників: -ул, -кул, -ол, -елл, які в деяких термінах втратили своє пряме значення зменшення (бластула, морула); в) терміни – складні слова, що базуються на грецьких коренях (-плазма-, -гіал-, -карі-). Для виконання роботи студентам пропонуються спеціально розроблені таблиці грецьких та латинських префіксів, суфіксів, а також грецьких коренів (для складних термінів). Опрацювання гістологічних термінів у мовних групах сприяє свідомому застосуванню латинської термінології, в даному випадку гістологічної номенклатури. Крім того, за рахунок попереднього вивчення латинських та грецьких морфем у гістологічних термінах вивільняється час на практичних заняттях з гістології для спеціальних тем.

УДК 611:378.147

ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП НАУКОВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В.В.Зажисєва

Буковинська державна медична академія, м. Чернівці

Творче мислення майбутнього лікаря має формуватися з перших років навчання студента у вищому навчальному закладі, а саме – з вивчення морфо-

логічних дисциплін. Науковість викладання морфологічних дисциплін – це використання доступних для даної аудиторії наукових термінів, визначень, понять, а також розкриття основних закономірностей структурно-функціональної організації всього живого, вивчення механізмів і закономірностей інтеграції окремих структур клітини та позаклітинних структур у формуванні тканин, органів та систем. Принцип науковості у сучасному вищому навчальному закладі вимагає, щоб якість спеціаліста визначалася не кількістю наукової інформації, а здатністю мислити, вмінням організовувати творчий пошук, втіленням науки в практику. Система підготовки лікаря вимагає забезпечення засвоєння наукового матеріалу не нижче рівня “знати”. Але лікарю недостатньо одних знань, він повинен набути практичні навички, які необхідні для його майбутньої професійної діяльності. Реалізація принципу науковості здійснюється у проблемному навчанні, при використанні дослідницьких прийомів проведення лабораторних та практичних занять, в організації раціональної роботи з науковою та довідковою літературою. При цьому мається на увазі не розвиток науки, а вдосконалення підготовки спеціаліста. Принцип науковості здійснюється на різних рівнях: а) цілеспрямоване спостереження з метою виявлення основних властивостей, закономірностей (основних характерних рис будови всіх залоз або органів кровотворення та ін.); б) вміння побудувати гіпотезу та перевірити її вірогідність доступним шляхом (рішення ситуаційних задач); в) обробка результатів, оформлення висновків, узагальнення спостережень; г) застосування засвоєної інформації на практиці.

УДК 378.147:378.661

РОЛЬ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ МОРФОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

О.Б.Кобзар

*Національний медичний університет
ім. О.О.Богомольця, м. Київ*

Дослідження особливостей використання нових інформаційних технологій у навчальному процесі кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії засвідчили, що їх дидактично виважене і систематичне застосування дозволяє викладати більш повні відомості про медичні і біологічні явища та процеси за той же навчальний час; розширити обсяг навчальної інформації; враховувати індивідуальні особливості і підготовленість студентів, розвивати їх здібності; розвивати пізнавальну активність, підвищувати цікавість до дисципліни; удосконалювати форми і методи самостійної роботи, викладання і контролю; суттєво поліпшити методи-

ку викладання, структуру навчальних занять і самостійної роботи; підвищити темп вивчення матеріалу; вивільнити викладачів і студентів від нетворчої другорядної і допоміжної діяльності; частково компенсувати нестачу кваліфікованих викладачів і спеціалізованих навчальних приміщень. Впровадження нових інформаційних технологій дозволяє звільнити викладача вищої медичної школи від більшості контрольноючих і інформаційних функцій, і в той же час підсилює головні функції педагога – взаємозв'язок виховання і навчання; розвиток самостійного творчого мислення студентів; керування і корегування процесу навчання з новітніми досягненнями медичної науки і техніки, з індивідуальними особливостями студентів; постановка нових задач навчання.

УДК 611(091)

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ КЛИНИЧЕСКОЙ АНАТОМИИ

В.И.Лупальцов, М.П.Бурых

Харьковский государственный медицинский университет

90-е годы прошлого столетия и начало XXI столетия характеризуются интенсивным развитием клинической анатомии. В таких странах, как США, Англия, Франция, Китай, Россия, Белоруссия и Болгария, возникли ассоциации клинических анатомов (Американская, Британская, Северно-Ирландская, Российская, Белорусская и, наконец, Европейская). Состоялись международные научные съезды и конференции, посвященные проблемам клинической анатомии (Лиль, Франция, 1995; Кембридж, Англия, 2000; Варна, Болгария, 2002; Грац, Австрия, 2003). Вышли в свет научные журналы клинко-анатомического направления: англо-американский "Clinical Anatomy", европейский "Surgical and Radiological Anatomy", китайский "Journal of Clinical Anatomy" и другие. Поднимается вопрос о преподавании клинической анатомии в медицинских университетах западных стран (Кембридж, 2000). Клинические анатомы Украины принимают активное участие в международных съездах и конференциях (проф. М.П.Бурых, проф. Ю.Т.Ахтемийчук и другие). В Украине, как и других странах, увидели свет первые номера журнала "Клінічна анатомія та оперативна хірургія" (Буковинська державна медична академія, 2002); впервые были изданы учебные пособия: "Основы технологии хирургических операций" (Харьков, 1995) и "Клиническая анатомия..." (Харьков, 2003), что дало возможность ученому совету Харьковского медуниверситета (2002) переименовать кафедру оперативной хирургии и топографической анатомии, придав ей изначальный верный смысл "Клиническая анатомия"... Такова ми-